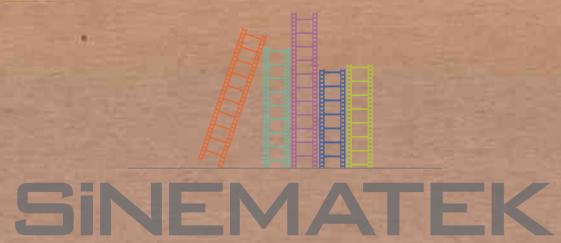

ORHON MURAT ARIBURNU

TURAN TANYER
ARSIVI

ORHON MURAT ARIBURNU

TURAN TANYER
ARSIVI

Y

Ahi's Dergisi
Sayı 465, 25.5. 1963.

SİNEMATEK

Sahi, şimdi neredeler

Orhon M. Ariburnu

Türk filmciliği son bes yıldır diğer birçok işlerden daha kazançlı bir duruma gelmiştir. Yerli filmlerde oynayıp da tutulan oyuncuların çoğu bugün ev bark ve otomobil sahibi olmuştur. Birakın başrollerde oynayanları, ikinci ve hattâ üçüncü derecedeki rollerde oynayanları dahi yerli filmciliğin hızlı gelişmesi sonunda refaha kavuşmuş durumdadırlar. Bugüne kadar mesleğin çilesini çekken, emeklerini, sıhhatlerini, her seylerini sinema için feda eden bir grup vardır ki, yerli filmciliğin bugünkü parlaklık devresinde bunların yıldızları sönmüş, yerlerini yeni yetişen gençler almıştır. Şimdiki yerli filmciler, bu isten dünyasının parasını kazanırlarken, yıllarca emek ve didinmeden sonra berikilerin yanlarına kalan, sahce bir yığın borç olmuştur.

Bundan dört-beş yıl öncesine kadar türk sinemasında aktör, rejisör ve senarist olarak en çok ismi duyulanlardan birisi de Orhon M. Ariburnudur. Aynı zamanda iyi bir şair olan Ariburnu, birçok filmde başrolü oynamış, rejisörlük yapmış değerli bir aktördür. Çevirdiği filmlerde aldığı rollerle binlerce kalbi fetheder Ariburnu, türk sinemasına birçok başarılı eser katmıştır. Ama ne yazık ki bugün, Ariburnu adı da, gelişen filmciliğimizin nimetlerinden nesibi alamayanlar arasındadır.

Orhon M. Ariburnu asker bir aileye mensuptur. Albay Murat Ariburnunun oğlu olan Orhon, 1920 yılında İstanbulda doğdu. Babasının asker olması sebebiyle ilk tahsilini Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde yapan Orhon, babasının arzusuna uyarak Konya Askeri Ortaokulu'na girdi. Oradan Maltepe Askeri Lisesine, sonra da Bursa İşıklar Lisesine geçti. Fakat, babasının arzusuna rağmen, Orhonun askerlikte gözü yoktu. Küçüküğünden beri edebiyata ve bu arada Sinemaya karşı büyük ilgi duyuyordu. Erzurumda, küçükçük bir çocukken, fizik kitaplarına bakarak iptidai bir sinema makinesi yaptı ve temin ettiği 15 metrelilik bir filmi bu maki-

ne ile gösterdi. Sonradan bu filmen üzerindeki resimleri kaziyarak kendisi yeni resimler çizdi. Bu, belki de Türkiyedeki ilk "hareket eden resimler" filmidir.

Sonunda askeri liseyi terkeden Orhon, 1938 yılında Haydarpaşa Lisesini bitirdi. İlk şiirlerini o zamanki muhtelif edebiyat dergilerinde yayinallyatmaya başladı. Sonradan Orhan Veli, Sait Faik ve Behçet Necatigil ile tanışarak onlara dostluk kurdu. Ariburnunun şiir yazdığı sırалarda, yeni şiir alayla karşılaşmıyordu. Orhon M. Ariburnu adı da, yeni şiirin edebiyatımıza girmesine hizmeti dokunanlar arasındadır.

Orhon M. Ariburnu, Hukuk Fakültesini bitirmeden, vatanı hizmete

girmek üzere askere gitti. O sırada Hatayda evlendi. Askerlik bitince tekrar İstanbul'a döndü. Bir yandan Edebiyat Fakültesine devam ederken, bir yandan da Belediyyede ve muhtelif yerlerde çalışmaya başladı. Bu sıralarda muntazaman şiir ve hikâyeye yazıyor, senaryolar üzerinde çalışıyordu. Sinemaya intisabı, askerken tanıtıığı rejisör Şâdân Kâmil vasisiyle oldu. 1945 yılında, o zamanlar büyük bir firma olan Atlas Film'in çevirdiği "Seven Ne Yapmaz?" filminde başrolü alarak Türk Sinema dünyasından içeriye adımını attı. Bundan sonra filmler birbirini kovaladı ve Orhon M. Ariburnu kısa zamanda Türk Sinemasının en çok sevilen aktöri oldu. Bu filmlerden

Orhon M. Ariburnu

Tatlı hatıralar

AKIS...

On han Arbuun

Ümit Kurban **SINEMATEK** Hidayet Pelit, gör=

Yılmaz Çeylan, Oy= Tunc Oral, Seher Seniz, Suzan
Avci, y= Peri Film (SB - 1966).

ANTEK - y=nes = Arbuun / oy-y= Mikremi Günlük / oy= Muhammet
Mevla, Ahmet Fazıl, Yavuz Selekman, Silvana Beolahan,
Yesim Tan, Tuba Çetin, Yesim Soydan / y= Türk-Lübuan orak
Yöre, 1974, R.

Bir nareti hâlinen Anter. Kaçılı anıtlarından biri kırı
Sever. Gelişli sevilenine aitdir. Römi Sarayından
bitir.

q (Y.Sanat, sayı 22)

Kanlı Dava (Safa Oral'ın libâyeinden) (1953)

Gün Doğarken (Refik Erdem'in libâyeinden) (1955)

Totku Zamanı (Necati Anahî) (1959) (Daha sonra TV'ye uyarlandı).

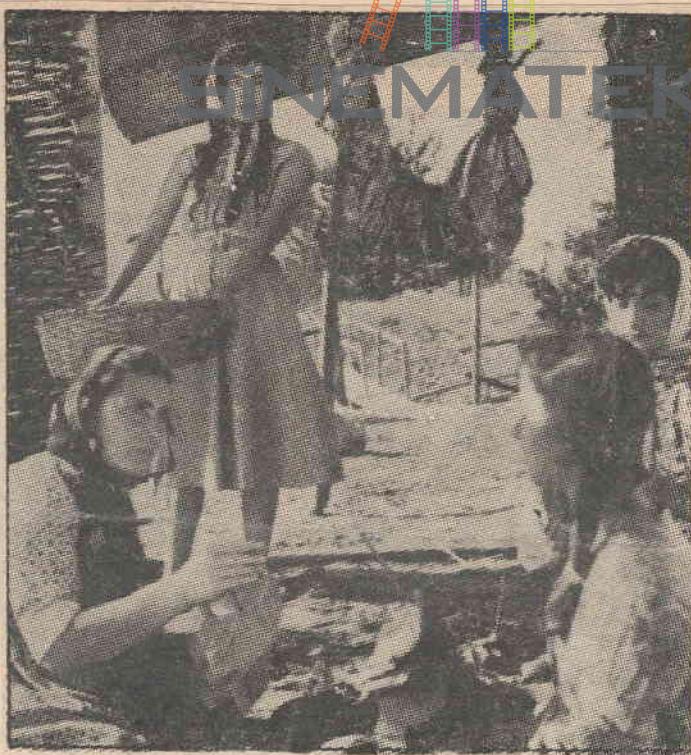
SOKAK ŞARKICISI (1959) Sansır = red: 2/11/59, Kasırlı: 9/11/59.

SİNEMATEK

AKIS Dergisi, Sayı 167,
20/7/1957, s. 30-31.

Ve ötekiler

Gecen mevsim gösferilemiyen filmlerden birinin başından öyle maceralar geçmişti ki belki de hiç gösterilemeyecekti. Orion Arıburnu nun rejisörlüğünü yaptığı bu film, prodüktörü Hasan Kazankayamın "Medy" adlı romanı üzerine kurulmuştu ve "Lejyon Dönüşü" adını taşıyordu. İstiklal Caddesinde reklam vitrinlerine, kötü mevzulu fakat iyi ışıklandırılmış ve düzenlenmiş fotoğrafları yerleştirilen bu film, beyazperde üzerine aksettirilebilmeli imkâni bulduğu takdirde, sinemamız "Hollywood Rüyası" ve "Kamelyalı Kadın" gibi eğlenceli fiyaskolardan birini daha yaşayacaktı. "Lejyon Dönüşü" kalabalık bir yıldız kadrosuna sahipti. Hazırlanısında oldukça masrafa giriştiği halde, karanlık bir ışıkhaleden namzetti. Sinemanın sahî kapris ve kompleksleri hazırlayımayı gâzini sinema tarihinden ve nazariyelarından biraz haberi olan herkes biliirdi. Bu bakımdan "Lejyon Dönüşü"-nün akibetini önceden görmek için mutlaka bir kâhin olmağa lüzum yoktu. Bir kere daha sahî kapris yüzünden bunca emek ve masraf bosa giticekti. Cünkü "Ask yüzünden lejyon'a giden, Araplarla carpişan, sonra hafızasını kaybedip yeni ask maceraları yaşayan delikanlı" hikâyesinin Türk sinemasında yeri yoktu.

ORHON AİRİBURNU'NUN "TÜTÜN ZAMANI"
— Eseği ikinci kadın oynatma buluşu —

Tütün Zamani

Baykan Sezer

"Tütün Zamani" son yılların modasına uygun bir köy filmi. Bağımsız prodüktör Süreyya Duru'nun kendi filmlerinden "Beyaz Mendil" ve "Gelinin Muradi"nın yaptığı iş, topladığı ilgiyi göz önüne alarak aynı kuruluşta bir film yapmak istediği belii oluyor. Konu, Necati Cumali'nın aynı isimli romanından almış. Reji de Orhon M. Arıburnu'na verilmiş. Sonuçta, perdede gördüğümüz hikâyeyi iebir ilgi çekici yönü olmuyor; daha ana kahramanlarını bile tanıymadığımız bir hikaye; reji ise, en ilkel, zevksiz, cansız bir reji olmuş, vikimus..

Konu kayle geçiyor. Filmcilerimizin köy filmleri çevirmek için bulunduları bir yol vardır: Köyü, kentiyi ve onların hikâyelerini anlatmak yerine, dekoru, kostümü, hizap değiştirip, o bildiğimiz hikâyeleri tekrarlamayı tercih ediyorlar.

Çoğu köy filmleri gibi, "Tütün Zamani" da, İtalyan melodramları ile western kurması bir hikaye anlatıyor. Sazlıklar arasında, ağızında saman çöpü, sevişen bir genç kız.. Silâhi, gürültülü bir kovalamacası.. Hikayedeki su kişiye Ahmet deriz, köyde bir çiftlikte yanaşma olur demekle, köy filmi, köyü anlatan bir film çıkmasına gerek.. Filmde düzme, cansız bir aşk hikâyesinden başka bir şey anlatılmıyor.

"Tütün Zamani" bu kadarla da kalsa iyi.. Masa başında köylere ait bulunmuş enteresan fikirlere de yer veriliyor. Büyük sorunlar çözüne zorunluluğu duyulup arada tütün zamani gibi sözler ediliyor. Köyde sevgililer mânî söyle diye düzünelere mânî okutuluyor.

Filmde yama gibi duran, köyde vardır bilgicliği ile konulmuş eşek - Bekir ağa sevişmesi ve kızın anne ve babاسının yatak sahnesi, köye ait uydurma birşeyler kurup, gerisinde anlamsız bir hikâyeyi kabul ettirme amacı güdüldüğünü ortaya koyuyor,

Arada folklor var tabii.. Genel kız, yeni çıkan danslardan birisini, elinde mumla yaparsa, bu, folklor oluyor. Bunlar, seyircinin gözünü boyamaktan başka bir amaç gütmeyen bir anlayışın en iyi örnekleri.. Sira ile bir edebiyatçılara, bir filmcilerimize göre köyü görüyoruz ama, gerçek köyden hiç bir iz yok..

Ekmek paralarını tütinle çakaran bir köyde, genç, güzel bir kız vardır. Keçilerini kaçırdığı bir gün bir delikanlıya rastlar. İki genç birbirlerini gördükleri anda aşık olurlar. Birbirlerine tutulunca, biri derenin bir kenarını, diğerini diğer kenarını tutar. Başlarlar, seyirciyi biktirincaya kadar birbirinden kötü mânîler okumaya..

Sonra, işin içine kötü adamlar girer. Kız ortada kalır. Kaçırmanın elinde kalacaktır. Delikanlı kaçırır, kötüler kovalar. Kötüler kaçırır, delikanlı kovalar. O kaçırır, bu kovalar, derken, film uzadığını gören jandarma işin içine girer, hikâyeyi tathya bağlar.

Filmde dört - beş kişinin dışında kimseyi göremedigimiz halde, bu birkaç kişinin aralarındaki münasebetleri, karşılıklı davranışlarını bile kestirmek mümkün değil.. Filmde, kim olduğunu bile anlayamadığımız kişilerin gidisi - gelişlerinden başka bir şey yok.. Konunun geçtiği köyü bile — bir evin dışında — tanımıyoruz.

Oyunculardan Ulvi Uraz, film tek başarılı yönü.. Yalnızca kendi özel gayreti ile, diğer oyuncularından syırıp, başarıya ulaşabiliyor. Ne yaptığı pek sezilmediyen Cavidan Dora'nın yanında, rejisörün basroldeki Yılmaz Güney'i bir figüran gibi geri plâna itmesinin, silik bırakmasının nedeni pek anlaşılmıyor.

"Tütün Zamani" bu yıl gördüğümüz diğer yerli filmler gibi, altı boş bir bloften başka bir şey değil..

Ali Gevgili, "Sinema",
VATAN Gazetesi, 28/Kasım/1959

SİNEMATİK

Köy filmi ve "Tütün Zamanı,,

«TÜTÜN ZAMANI» — Rej. sör: Orhon M. Arıburnu. Eser: Necati Cumali. Senaryo: Orhon M. Arıburnu. Kamera: Memduh Yükman. Prodüksiyon: Murat Film (Siyah-beyaz bir Türk film) OYUNCULAR: Yılmaz Güney, Cavidan Dora, Ulu Uraz, Adil Gündürçü, Vahi Öz, Ahmet Tarık Tekçe.

Necati Cumali'nin romanından Orhon M. Arıburnu'nun bazı değişiklikler ile çevirdiği «Tütün Zamanı» bir köy filmidir. Büttün köy filmlerinde karşımıza dudakları boyalı, ayakkabıları yüksek topuklu yapmaçık köy kızlarının, saçları briyantlı köy erkekleriyle sevişmeleri ıskagelmıştır ve böyle filmler en az onlar kadar sahte olaylara sürüp gitmişlerdir. «Tütün Zamanı» bu bakımından, daha önce Atif Yılmazın «Gelinin Mirası»nda olduğu gibi alıştanın dışına çıktı. Anlatıldığı insanları olduğunda iyi tamyan Cumah «Tütün Zamanı»nda Urla ve çevresinin insanların ele alıyordu. Ortada Kavala göğemi bir adam (Vahi Öz) karısı, coşugu coşugu vardı. Köy çevresine göre zenginçe sayılmasına rağmen gerekçe zavallı bir hayat süren bir tip (Ulu Uraz); tütün kırıma gelen yaşlı bir adam (Adil Gündürçü) ile çocuk coşugu tipik köy melodramı kişilerinden derhal ayrılmışlardı. «Tütün Zamanı» kişileriyle, her filme daima birebir o eklige köylüler tekmeliyordu.

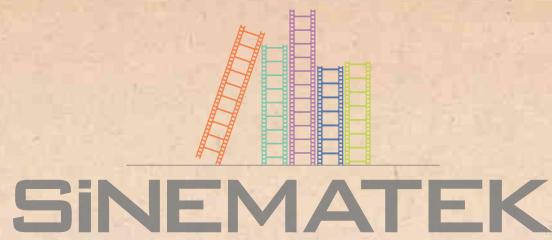
Filmin bazı bölümleri; sehir insanının yaşamasından alabildigine uzak, bambaşka bir görüs ve duyus içinde usak dertleriyle içi dışı olmuş bir Türk köyünün verebiliyordu. Köy diye sehrin tip benzeri olaylar görnüşe almış Türk sinema seyircisi için, giderek Türk sineması için Cumali; bu konuların ustası Kemal Tahir, Samim Koçagöz, Yasar Kemal ya da Bilbaşar, Baykurt, Makal kadar onde olmamasına rağmen büyük yenisitti. Cumali Türk köyünü romanda biraz da bir motif gibi kullanmasına rağmen, anlattığı eninde sonunda gerçeğe dayandığı için Türk sinemasında önem kazanıyordu.

Bundan ötesi...

Ama «Tütün Zamanı»nın bu iki özelliği dışında bir önem ta-

şımadığını söylesek, bu; filmin rejisörünü giteendirmemelidir. Son yıllarda sinemada uzaklaşmış görünen Orhon M. Arıburnu «Tütün Zamanı» dönüşüyle, hile de başarılı sayılamaz. Senaryoyu da düzlenmemiş olan Arıburnu, gerek dekupaj gerekece mizansent ile ilkel sinema örneklerinden, öteye geçemiyor. Planların düzenlenisi, kameralın hareketleri «Tütün Zamanı»nda ne bir estetik yapı kurulmasını ne de birakınca değişik bir kişiliği, yerli bir öz - içim kaynaşmasını: belirli bir ortamın tutturulabilmesini bile sağlayamıyor. Başlı başına bir bilgisizlik ve zevksızlık örneği olan fotoğrafların kötüliği de filmdede Orhon M. Arıburnu'nun gelmeliyordu.

Film oyun bakımından da başarılı değildir. Vahi Öz ya da Adil Gündürçünün cizdikleri yerli tipler, çokluk Yılmaz Güneyi, Cavidan Dora'yı eziverdi. Ulu Uraz, sinema karsısında yenliğin verdigii cekingenlige rağmen bazan doyurucu olabiliyor. Ahmet T. Tekçe asırlıklardan alıp kadayıfı anlarda rahat bir köy kabadayısı kişiliğine nüfusnebilliordu. Ama bas oyuncular, sanki oneorealist görünüme calisan bir İtalyan köy filminden Türk, veya gec etmiş gibiydiler.

Salah Birsel,
VATAN, 21/4/1957.

GÜN DOĞARKEN ★★

Rej: Orhon M. Arıburnu - Kame-
ra: İlhan Arakon - Oynayanlar:
Orhon M. Arıburnu, Nedret GÜ-
venç, Kenan Pars, Vahi Öz, Hasan
Ceylân, Nubar Terzîyan, Reşit Gür-
zap - Prodüksiyon: Çağlayan Film
- Dağıtan: Kemal Film - Türk Fil-
mi - INCI Sinemasında.

Dostlarına ve insanlık ilkelerine
bağlı kaldığı için kendi aile saadetini
yikan bir erkeğin hikâyesi olan Gün
Doğarken rejisör M. Arıburnunun sim-
dye kadar yaptığı filmlerin en başa-
rılısıdır. Film gerçi senaryo bakımın-
dan fazla durgun ve tutuk ise de
konu bakımından hayli lîgi çekicidir.
Bundan dört yıl önce gördüğümüz
Kanlı Para filminde Orhon M. Arı-
burnu gergîk hayatın bazı sahneler
verebildi. Bu filmi sanıyorum ki,
Kanlı Para'dan da gerçek bir temel
füzerine oturtuyor. Yalnız Orhon M.
Arıburnu'nun gerçekliği İtalyan ger-
çekliğinden ayrılmıyor. İtalyanların,
gerçekliği dokimaneçılıkla işleme-
lerine karşılık Arıburnu'nu bir siir
havasına bürüyerek veriyor.

Artistlerin oyunu bakımından da
Gün Doğarken filmi hayli dikkat çe-
kiyor. Nedret Güvenç Beş Hasta Var,
Kara Çahî filmlerindeki Nedret Gü-
venç'ten çok başka. Orhon M. Arıbur-
nu da öyle. Yüzbaşı Tahsin, Kanlı
Para filmlerindeki Arıburnu bu film
deki Arıburnu yanında çok sönüktü
kalıyor. Hasan Ceylân da bu filmde çok
iyi idi. Nubar Terzîyan, Reşit Gürzap,
Vahi Öz işin aynı şeyi söylemeye-
ceğim. Bunlar rollerinde, içgerti elbi-
se giyinmiş insanlara benziyorlardı.

Kamerayı kullanan İlhan Arakon'un
da bazı kadroları çok iyi idi. Fakat
bu başarı iç sahnelerden çok, dış sah-
nelere aittir.

Son söz olarak sunu söylemek iste-
rim: Gün Doğarken filmi kusursuz
ve mükemmel bir film değildir. Se-
naryoda, montajda, artistlerin idare-
si içinde zaman zaman bazı titkezle-
meler, bazı aksaklılıklar kendini belli
etmektedir. Ne var ki, Gün Doğar-
ken, Türk filmciliğinde merhale sa-
yılabilecek bir filmidir.

Hic değilse, bu yıl içinde seyretti-
ğimiz yerli filmlerin en iyisi odu-

LEJYON DÖNÜŞÜ (MEDY)

SİNEMATEK

Yönetmen: Orhan Murat Ariburnu.

Senaryo: Ariburnu, Safa Ünal, E. Güçmez.

Eser: Hasan Kazankaya'nın "Medy" adlı romanı.

Görüntü yönetmeni: Turgut Ören.

Yönetmen yardımcısı: Ertem Göreç.

Oyuncular: Belgin Doruk, Fikret Hakan, Saime Bek-Bay, Orhan Günşiray, Ügür Başaran, Atif Kaptam, Hayri Esen, Kâmran Yüce.

Yapımevi: Kazankaya Film, 1957, Siyah-beyaz.

Konu:

avhadan medy'

Tarık (Fikret Hakan), sevdiği kız İstanbul'da bırakıp, Fransa'ya tıp öğrenimi yapmağa, doktor oluncada lejyon'a gider. Bu arada hafızasını yitirir. O zamanda sevdiği kızı unutur. Fransız kadın doktor Lili ile (Saime Bekhay) yaşamağa başlar. Sonra Türkiye'ye döner, eski arkadaşlarını ~~karşılaşırlar~~, evlidir ~~başta~~ Medy'le sevişmeye başlar. Medy'nin kocası Robert her ikisi öldürmek ister. Ancak bir otomobil kazası sonunda ölü. Medy de hastanede ~~kurtulamaz~~ ölü. Tarık ~~kaçırılır~~ da hafızasını yeniden kazanır. *huzurunu yitirir.*

Not: Filmle ilgili eleştiri için bak: Demir Özlü, VATAN, 28/11/1957, sh.2.

SANAT HAREKETLERİ

Orhon Ariburnu bir Alman film şirketi tarafından rejisör olarak angaje edildi

Orhon Ariburnu, mukavelesini imzalarken
dramdır.

Değerli bir şair, aktör ve rejisörümüz Orhon Ariburnu, Almanyanın Hellbusch - Irving Film Corp tarafından rejisör, aktör ve senarist olarak çağırılarak, bu şirketin şehrimize gelen direktörü ve aynı zamanda prodüktöru Hellbusch ile kontrat imzalamıştır.

Hellbusch, Türk filmciliği ile iribat kurmak üzere İstanbul'a gelmiş, ilk iş olarak, önce kendisi hakkında Almanyada bilgi edindiği Orhon Ariburnu ile temas geçmis ve onu rejisör ve aktör olarak iki film için angaje etmiştir.

İlk yapacakları filmin harici sahneleri Türkiye'de, dahil sahneleri Münich'te Bavaria Film Studio'sunda çekilecektir. Bu ilk film bir

Hellbuch - Irving Film şirketi Münich, Frankfurt ve havalisi stüdyolarını içine almaktadır. Bu şirket ayrıca, renkli olarak Türkiye hakkında bir film çevirecektir. Bu filmde de Orhon Ariburnu rejisör-lük yapacaktır.

Kendisile görüşüğümüz Hellbusch, prodüktör olduğu gibi, çok değerli bir kamera adamıdır. 16 yaşında iken sinemacılığa operatör olarak atılmış ve ilk işi Grönland adasındaki Eskimoların hayatının filme çekmek olmuştur. Halen 30 yaşıdadır. Babası, Ufa namına Brezilyada film prodüktörlüğü yapmış ve 1949 da ölmüştür.

Hellbüsch, 1942-44 yıllarında U-

fa'nın, 1946 da Production Hamburg'un, Frankfurt, Berlin, Münich'teki dram filmleri prodüktörlüğünü yapmış, 1948 de Sumatra ve Endonezyada, 1950 de Afrika, 1953 te Yeni Gine'de renkli filmler çevirmiştir. Şimdi de Türkiye'de bulunmaktadır.

Orhon Ariburnu imzaladığı mukavele münasebetile düşüncelerini sordduğum zaman şunları söyledi:

«— İnsanlar, birbirlerine, politikanın ziyade sanat hareketleri ile yaklaşırlar. Zor bir işin başlangıcındayım. Maamafih, her iki memleket arasında sanat yolу ile faydalı bir insan olmaya çalışacağım.»

S. A.

G. A. HUNYET, 29.10.1953, S. J.

14
T. Korkmaz, "Tamborin Cu Goyem", D. Postan,
Sayı 7, Yıl 6, 16-2-1958 s. 9-11.

SINEMATEK

Leşyon Döşen (Meoly) = Y.O.M.A./

«Leşyon Döşen», Mehmet Erge'nin hiç yılmayan gariğinin hakkıyla canlanıyor tam ümmücesiyle bir Türk filmidir "oluya noltan ediliyor. Yalnız, "hez yılmayan gari Mehmet Erge"nin kim olduğunu, filme kırftmek bir hakyıl göz - Leşyon'a sigması, genip bir kişi olan tank mı? Yoksa kırktaş anabasına pusu kurarı anapları mı?"

~~Leşyon~~
«Leşyon?...?nu Türk toplumıyla bir ilişkisi ne olabilir oluya kırk yıl düşsüniz, nımkarı yok bulamazsınız. Yolcular olsan, Filme Orhan Güngör'in canlanındığı konu tipini saymazsanız, hiç bini bizim topluluğumuz kişiliği değiştirebilir. Medy'ler; Colette'ler; Roberler... Kim buntar? Nerede yaşarlar, nasıl yaşarlar? Nasıl İstanbul Olimpleri?»

«...toplumundan öte bir konuyu segmekle daha baştan seyire ve etkileşimevi oyuncu kaybeden Ariburnu, filmde sağlam fennellere dayanan bir sinema dili ile kullanıyor. Battıolar dik alası kullanılan yatay ve dikine kamera hareketlerini, alttan alınan kılıç ıskalandırılmış telefon konuşmasıyla Hayri Esen'in mendinden işini gösteren planları; Ariburnu, her halde hiç yapılmaması ve "şahsen" olarak tanımlanmaya ektir.»

«Film bütündüyle Turgut Deniz'in adına yakışmayacak nitelikte fotograflarla doluyor. Segit-ef, her planın oyuncularını flu 'panola' keşboluvs yeriini görünür aranımla meşguleler. Tarike tipi Filmet Hakan'ın oynayacağı giiste değil olır, bir kere. Hakan, film süresince ~~yıldızı~~ yıldızın kostümü (s.9) gernichten başka bir şey yapmıyor. Belgin Deniz'la gelince; siyah-beyaz tutmağını içinde, ona da 'Bebbay', da bulmak ve seyredebilin yoku. Film'in tek başarısı, oyuncusu Orhan Güngör'in denilebilir. Bütün leşyonlu filmlerde güne göre gina getiriliğiniz casus uakkasını, pusu kurarı anapları hele Lamorisse'in "Kırmızı Balon"unu hatırlatır. Son bölüm, Ariburnu adına görmemişiz sayıyoruz.» (s.11)

Oluş Bir Kadın
(S. Evin).

Tamam

Tütün Zamanı (1959)

O. M. Kırı.

SİNEMATEK

“Tüm sinemasının çok kötü filmleri yapsa lütfen, çok ağır iraç etmeyeceğimizdir, ama ‘‘tarım işgisi’’nin tüm ekonomik sorunları ile yanadığı filmler yok deneceli kadar azdır... ‘‘Tütün Zamanı’’ nota Ege’nin Tiyatrosu’ndan bir ‘‘kız davası’’ melodram kalıpları içinde işlenir, tütün işgisi köylüler birer figürler olmakтан ötürü giderlerler.” (Coş, s.6.)

SINEMATEK

Seranist V. Erkut, ~~ve~~ yep, ~~tan~~ bir koorsuvar, sanatçı,
ve Türk sinemasının, ~~ve~~ sinemacı açısından bir "populist"
~~önceliği~~ eğitimi "Yolduguwa ~~değilere~~ zaman zaman ~~de~~", Hattat
Orhan Arıburnu'yla da bir film yapmışlık "Ünifler
Kırklıca" oluyor; T. Sovay ve E. Kolsak oymaçları ve so-
nunda H. Karanhanlı, Johnishi; Oda Önnoglu, ~~ve~~ hâlgâ,
bir filmdir. Ama hâlgâ, populist olmak, gerçek storia
bir sinema işi yeterli değildir. O hâlgâ bâzen
habzma uyuyan, bazı şeyleri belli bir ölüme de olsa,
vermek gerekir." oluyor (Yeolinci Sanet, 16, Nisan
1976, s. 37 "Vedat Türelî ile koorsuvar (1)" "Nicos-Eugén
Ayça, Abdülâl Acelar").

SİNEMATEK

Yönetmen ve senarist: Duran M. Ariburnu (Refik H. Karay'in aynı adı taşıyan eserinden).
Görüntü yönetmeni: Aram Hugosyan.
Yönetmen yard.: Ertem Görec.
Oyuncular: Ariburnu (Yaver Hilmi), Nedret Güvenç (Suzidil Kalfa),
Ayla Karaca (Seher), İhsan Evrim, Ercüment Behzat Lav, Renan
Fosforoğlu, Muharrem Gürses.
Yapım: Duru Film, 1951, S-B.
- Dış sahneler Beyrut, Şam, Halep'de çekildi.

"... bu mevsim seyrettiğimiz Türk filmlerinin iyilerinden biri, eğer film fotoğrafları, daha iyi bir anlayış mahsülü olsaydı ve Türk filmlerine de yavaş yavaş girmeye başlamış bulunan fon müziği ciddiye alınsaydı Sürgün'ün daha dörtbaşlı mamur bir eser halinde karşınıza çıkacağı muhakkaktı." (Burhan Arpa, "Sürgün ve Barboros", VATAN, 3/1/1952, s. 4)

"Yüzbaşı Tahsin" Orhan M. Ariburnu

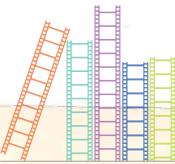
SİNEMATEK

"Mübaşısız söyleyoruz YÜZBAŞI TAHSİN bugüne kadar yapılan Türk filmlerinin en güzelidir. Sade o kadar da değil, filmciliğimiz için bir dönüm, bir başlangıç noktası, yeni bir anlayışa doğru atılmış ilk adımdır (...) Ariburnu'nda bir rejisörde bulunması icap eden bütün vasıflar var ve bize öyle geliyor ki o, artık yerini, kendini en iyi şekilde akatabilecek yolu bulmuştur.."

(Atif Yılmaz, BEŞ SANAT (Yeni Türk) Dergisi,
Sayı 12, Mart 1951, s. 15)

27
SALI

SİNEMATEK

TEMMUZ

Coban Yıldızı

Y - Orhan M. Ariburnu,
S - Hidayet Pelit.

Othon Film (Ariburnu) 60-SB

• Y - güleleren ece, hidayet pelit,
Sevra ece, O.M.Ariburnu,

Elalem neder? 62-SB

Y - Orhan M. Ariburnu
ey - Yıldırım gencen,
Sinan Ulu, Talat
Çörkali, Ayfer Kerag,
M. Nobioglu, Hayri
Canan.

Leşyon Dönisi. - Medya. -

Y - Orhan M. Ariburnu.

Se - ariburnu - gönç - Safor Önal.

eser ve olaylaç - Hasan Karan Karaya (Medya
Y.Y ve Konya - E. gönç. romanı)

Ses, yön - Yorgo Pialetis.

Yapım - Toros Film (H. Karan Karaya). 1957.

8-6-76 - TV'de gösterildi. 5-B-

8.Y - Turgut Ören.

oyer - Filaret Hakan (Tank). Belgin
Doruk (Medya) O. gingivay (Kenan).

Saimre Bekbay (Lili), Rober
(Leber).

(Rober) Perrin Par,
Salih Toran, Hayriyesen, Halide Pishin (İffet)
Kanıran yice, Pekcan Koçar, Danya /
Topatan, Muzaffer Arsan, Alif Kaplan (Profesör)
Sadettin Erbil (Doktor).

Ügur Bağaran (Reyhan).
(Abbas)

Sıhhatli Boncuk

Y - Orhan Ariburnu

ey - Serpil gü.

1955 - SB.

~~sayfa~~

«LEJYON DÖNÜŞÜ»

«Medy»

7 6 5

Yönetmen: Orhon M. Arıburnu
Oynayanlar: Fikret Hakan, Belgin Doruk, Saimre Bekbay, Orhan Günsiray, Uğur Başaran, Atif Kaptan, Hayri Pekşen, Kâmran Yüce, Kadri Ögelman.

SİNEMATEK

ERMAN ŞENER

Hafızasını kaybeden, geçmişte ait hiçbir şey hatırlamayan ama "hafızasını kaybettigini" bilen biri olur mu? Hadi, oldu diyelim: Aynı adam aynı kazaya bir kez daha uğrar, yine hafızasını kaybeder mi? Hadi kaybetti diyelim: O zaman ilk kazada unuttuğu geçmişini hatırlar da, ondan sonrakileri hatırlamaz mı?

Lejyon, Cezayiriler, Araplar, İstanbul'da yaşayan Robertler, Rock'n'Roll'lar ve daha nice nice antikahıklar birbirek saat içinde karşımıza çökarsa ne yaparsınız? Bu sorunun cevabını, salı günü "Lejyon Dönüşü" (ya da "Medy") adlı filmi izleyince kendiliğinden vereceksiniz. Filmede Orhan Günsiray'la Özتürk Serengil de göztükcektir. Bu, Günsiray'ın ilk filmi... Serengil de "parti" sahnesinde görülecek.

Orhon Murat Arıburnu, özellikle Geçis Dönemi'nin ön önemli yönetmenlerinden biri... Devrine göre son derece dikkat çekici, saygideğer filmler vermiş bir sanatçı. Siz Arıburnu'ndaki kaderi bakın ki; bunca iyi, bir o kadar da, "orta karar" filmi dururken filmografisinin belki en "uç" filmiyle ekranlara geliyor.

Konu, kısaca şöyle: Tarık, İstanbul'da bir kızı sever. Sonra Fransa'ya öğrenime gider. Arada tatsız şeyler olur ve Dr. Tarık, ilk aşkınu unutmak için lejyona girer, Afrika'ya doktorluk yapmaya gider. Orada başına bir kaza gelir, şok geçirir ve hafızasını kaybeder. Bu kez, kendisini tedavi eden Dr. Lili'ye aşık olur. Sonra yurda döner. Eski sevgilisinin çevresine girer. Kız onu tanır ama (hafızasını kaybettiği için) Tarık onu tanmaz. Evli bir kadın olan eski sevgilisi ona yaklaşıır. Doktor bu defa onu, eski sevgilisi olduğunu bilmeden yeniden sever. Kadının kocası durumu farkedince onları öldürmek ister. Ama iş, ters döner: Kazada kendi ölüür, ötekiler kurtulur. Bu arada Tarık bir şok daha geçirir, yitirdiği hafızasını tekrar kazanır ama....

NE DEDİLER?

Film, Şubat/1958'de İstanbul

sinemalarında gösterildi. Tartsusması gazete ve dergi sütunlarında sürüp gitmiş (örnegin, "Yeditepe" dergisinde üç ay kadar surmüş) bir "Kameylah Kadın" olayından hemen sonra gelmesi, belki filmen en büyük şansızlığı... O film, yabancılama sinemasının tipik bir örneği olarak ele alınmış, önce o açıdan eleştirilmiştir. "Lejyon Dönüşü"nın bekleyen akibet de, bu oldu. Film ne tipleriyle, ne neşpege gelen olaylar dizisiyle bizi anlatmamış, bizden bir ses vermemiştir. Arada, bunu yapılmaz bir iş gibi yorumlayıp bu açıdan filme koltuk çikan bir, iki yazara rastlandı ama eleştirmenlerin çوغu filme karşı kesin bir tavır

Fikret Hakan ve Kadri Ögelman, "Lejyon Dönüşü" adlı filmde.

aldılar. Oyle ki, final bölümündeki bazı planların, yine o yıl gösterilen ve pek beğenilen Lamorisse'in "Kırmızı Balon"undan aynen alıntı, aynen "uyarlandığı" gibi eleştiriler bile, bu genel yargının yanında ancak kisa bir not olarak yer alabildi.

"Lejyon Dönüşü" sürekli aşık olan, sürekli hafıza kaybeden bir genç doktoru, çevresini anlatıyor

bizlere... Bir-iki iyi kamera harketi, birkaç güzel sahne düzenlemesi... Filmin lehinde, bunların dışında söylenecek tek söz olmasa gerekir. "Sürgün", "Yüzbaşı Tahsin", "Kanlı Para" gibi yapım yıllarına göre birçok iyi filmi olan Arıburnu içinde, "Bir Türk filmi izleyelim" diyerken sahne ekrana başına geçecek tüm seyirciler için de bir seçim...

Abdullah Özkan

77.4.95.
Yeni Yılı!

O. M. Arıburnu

Sair, sinema oyuncusu ve film yönetmeni Orhan Murat Arıburnu, 6 yıl önce 11 Nisan 1989'da İstanbul'da öldü. 1918'de İstanbul'a doğan Arıburnu, Hukuk ve Edebiyat Fakültelerinde okudu. 1946'da sinema oyunculuğuna,

1950'de yönetmenlige başladı. Renkli bir kişiliği olan Arıburnu, oyuncu olarak İstiklal Madalyası (1947), Ateşten Damla (1960), yönetmen olarak Yüzbaşı Tahsin (1950), Sürgün (1953), Beklenen Şarkı (1954), Lejyon Dönüşü (1957), Tütün Zamanı (1959) gibi filmlerle kendinden söz ettirdi. 1940'larda toplumsal sorunları igneleyici ve esprili bir dille isleyen şiirleriyle dikkat çeken Arıburnu ilk şiirlerini Kovancı (1940) adıyla kitaplaştırdı. Son yıllarda Bu Yürek Sizin (1982) ve Buruk Dünya (1985) adlı şiir kitapları yayınladı.

8)

T. Kalanç 11. Yeni Ufuklar nus. 11. D. Postan,
Yıl 5, Sayı 36, 15-9-57. 5. 9 - 11.

Medy 11. 9. →

4 - - bir tür hürmət barınduran gecen, həm hikayə
vələri, filmləri və... sinemanın rəsədi, həm 250 mənzərə
daha əvvəl yillar əvvəl yoxdur. Ve olimpiadalar da..

SINEMATEK

6.5.1997/RADIKAL.

Arıburnu Belgeseli kurguda

İSTANBUL - Yönetmen, senarist, oyuncu ve şair Orhon Murat Ariburnu'nun yaşamını konu edinen belgeselin çekimleri sona erdi. Film Yönetmenleri Derneği, Mimar Sinan Üniversitesi Sinema TV Merkezi ve TRT'nin katkılarıyla gerçekleştirilen belgeseli Serdar Pehlivanoğlu yönetti. 15 film yöneten ve 27 filmde oyuncu olarak yer alan 1989 yılında yitirdiğimiz Ariburnu'nu konu edinen belgeselin kurgusu devam ediyor. (Kültür Servisi)

6.5.1997/Cyril Knizek.

Ariburnu belgeseli

Kültür Servisi- Şair, aktör, senarist ve yönetmen Orhon Murat Ariburnu belgeseli, kurgu aşamasında. Belgeseli Film Yönetmenleri Derneği adına Ertem Göreç'in yapımcılığında Serdar Pehlivanoglu hazırlıyor. Belgeselin çekimleri MSÜ Sinema-TV Merkezi ve TRT'nin katkılarıyla yapılabildi. Özellikle Prof. Sami Şekeroğlu'nun ilgisile MSÜ Sinema-TV Merkezi, arşiv ve kurgu hizmeti de vererek belgeselin oluşumuna katkıda bulundu.

Kültür Servisi-Şair ve sinemacı Orhan Murat Arıburnu anısına bu yıl altıncı gerçekleştirenil **Anıburnu Ödülleri** sahiplerini buldu. Sıri kitabı daında **Oktay Akabal**, **Kemal Özer**, **Hilmi Yavuz**, **Halkı Aktuň ve Turgay Küçük** den oluşan seçici kuryelerimiz günlerde yıldırımız **Mustafa İrgat**ın **'Afrızı Kimlik Kitabı'** adıyla piyumi oy çöktüğüyle ödüle değer buldu.

Parav Dongri,
Sapt : 448,
Karim 1974.

S on yıl arka arkaya Türkiye'ye yatacak finansman -
yimle uğrak yeri olmuştu. İşte şimdî de *Yeşilçam*'da **Lübnanlı** filmci -
leri görüyorduk.. Gerçekte bu çekilen film bir Türk-Lübnan ortak yapımıydı -A-
di henüz belli olmayan bu ortak yapımı **Orhan M. Arıburnu** yönetiyordu. Filmde
kame ramanı da **Mükremîn Şünu**'yu. Filmin Türk oyuncuları ise **Tuba Çetin**,
Filiz Alpan, **Yeşim Soydan** ve **Yeşim Tan**dh...
Orhon M. Arıburnu nun yönettiği, bu henüz adı belli olmayan filmi,
libnanlı bir film şirketi olan Fava finance ediyordu. Bu nedenle de filmin en
rollerini Lübnanlı oyuncular paylaşıyordu. Bu Lübnanlı oyuncular da
Bedrahan, Muhammet Mevla, Abdullah Favaz ve Seyit Nuribildi. Film'in başro -
lunu de **Lübnan**'ın erkek güzeli **Muhammet Mevla** yüklenmişti. Adı geçen oyun -

filmede erkek güzel Muhammet Mevla, Arap alemin esatı bir masal kahramanı olan Anter rolini oynamıştı. Konya göre Anter, kendi aşiretinden sevgili kaza kavuşmak için çeşitli tehlikelere atılıyordu. Film bir çölede başlıyor ve bir Roma sarayında bitiyordu.

Yakışıklı Libanlı Muhammet Melja'nın bir derdi vardı. Derdini kimse söyleyemeyen yakışıklı genç gönülü bir Türk kızına kaçırılmıştı. Görülüdür gibi Türkiye'de film çevirmek için gelen Muhammet Mevla, aynı filmden oy nadığı ve aşık olduğu Türk artisti Tuba Çetin'e evlenme teklifi etmişti. Genel yıldız Libanlı Herkül'in teklifini ciddiye alırsa Beyrut'a gelin gitmek üzere hazırlanacaktı.